

УДК 327(477)

Королевська А.В.
кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародної інформації та країнознавства, Хмельницький національний університет (Україна, Хмельницький),
savaga76@gmail.com

ДЕЯКІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗМЕЖУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В РОСІЇ ТА УКРАЇНІ

Розглядаються характеристики, що визначають наявність поділу населення України та Росії на бідних та багатих. В якості таких характеристик використовуються рівень статків населення на день, коефіцієнт Джинні, децильний коефіцієнт фондів, кількість мільйонерів та мільярдєрів, індекси задоволення життям.

Ключові слова: Україна, Росія, розмежування населення, бідні, багаті.

Багатство та бідність можуть виступати філософською, соціальною, політичною та економічною категоріями. Розмежування населення за цими категоріями набуло особливого значення з огляду на соціально-політичні події, які відбулись останнім часом в українському та російському суспільствах. Сильна економічна диференціація населення країни призводить до наростання соціальної напруги та можливості політичних потрясінь.

Серед вітчизняних вчених, які досліджують зазначену проблематику з різних аспектів можна зазначити В.Бортникова, І.Бекешкіну, Є.Головаху, О.Гончарука, Р.Павленка, Н.Паніну, А.Ручку, Ю.Каплан, І.Кононова.

Ситуацію розмежування у суспільстві, перш за все, можна проілюструвати економічним розширенням населення країни.

За роки існування ринкової економіки як в Україні, так і в Росії склалась статусна дистанція між найбільш багатими та найбільш бідними верствами населення. Рівень бідності в Україні та Росії представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл населення за статками в день, % від загального за країною [1]

	Україна					Російська Федерація				
	1,25 дол	2 дол	2,5 дол	4 дол	5 дол	1,25 дол	2 дол	2,5 дол	4 дол	5 дол
1996	1,93	8,41	15,71	41,27	56,18	2,81	9,01	13,35	27,05	36,19
2009	0,06	0,17	0,37	3,52	10,32	0	0,05	0,25	5,42	12,02

Використавши статистичний критерій χ^2 перевірено гіпотезу зміни розподілу населення за сумою прожиття у 2009 році в порівнянні з 1996 роком. Так, відповідно до України розрахункове значення χ^2 становить 4,06, а для Росії – 6,77, що у порівнянні з одержаним табличним значенням критерію χ^2 (9,49) дає змогу стверджувати, що в обох країнах розподіл населення за статками у день не змінився, тобто співвідношення людей, що мають на прожиття в день суму, зазначену у таблиці 1, залишався у 2009 році таким самим, як і в 2006.

Загальне розшарування населення можна проілюструвати за допомогою коефіцієнта Джині (приймає значення між 0 і 1, де 0 означає абсолютну рівність, а 1 – повну нерівність), що за останні десять років коливався у межах 30% із загальною тенденцією до деякого зростання [2].

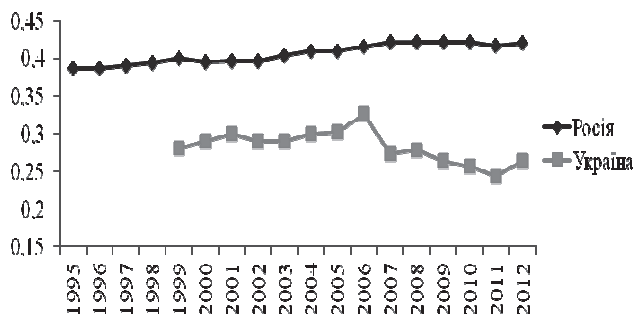


Рис. 1 Динаміка коефіцієнту Джині для Росії та України [3–5]

Коли коефіцієнт Джині є більшим від 0,3, то розподіл доходів є вже надто нерівномірним і соціальна ситуація в країні стає напруженою. Оптимальний рівень диференціації встановити дуже важко. Згідно з деякими оцінками, межею соціальної стабільності є ситуація, коли найбідніші 40% населення починають отримувати менше 12–13% від сукупного доходу, а розрив у рівнях доходу 10% найбільш і 10% найменш забезпечених сімей (населення) починає перевищувати 10 разів [6].

Децильний коефіцієнт фондів – співвідношення сумарних доходів 10% найбільш та 10% найменш забезпеченого населення [7]. Цей коефіцієнт відображає не тільки реальний рівень економічного і соціального розшарування у окремо взятій країні, але й найбільше допомагає прогнозувати та передбачати рівень соціальної напруги у суспільстві. За оцінками сучасних фахівців, у розвинених країнах нормою вважається п'ятикратна різниця в доходах. Експерти ВТО стверд-

жують: якщо у якісь країні різниця в доходах бідних і багатих доходить до показника 14,2, у цій країні виникає реальна небезпека для подальших соціальних потрясінь [6].

Таблиця 2

Децильний коефіцієнт фондів (по загальних доходах), разів [8–9]

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Росія	13,9	13,9	14	14,5	15,2	15,2	15,9	16,7	16,6	16,6	16,6	16,2	16,4
Україна	6,4	6,2	7,3	6,3	6,5	7,1	7,7	4,7	4,2	5,5	5,2	5,1	4,6

Компанії Knight Frank і Wealth-X протягом багатьох років ведуть облік бізнесменів, чиї чисті активи сягають 30 млн. дол. і більше. За даними, опублікованими в сьомому щорічному виданні The Wealth Report 2013 за кількістю заможних людей найшвидші темпи росту в Європі демонструє саме Україна (+74%). За нею йде Росія (+51%).

Таблиця 3

Кількість мільйонерів та мільярдерів в Україні та Росії, осіб [10–11]

	Мільйонери				Мільярдери			
	2003	2012	2013	2022	2003	2012	2013	2023
Україна	94	397	336	690	4	14	14	24
Росія	274	1123	1292	1694	20	92	92	128

У «Звіт про світове багатство за 2012 рік» німецької компанії Allianz приводиться рейтинг 52 країн світу, сукупний ВВП яких складає 90% всього світового ВВП. Росія та Україна належать до класу «low wealth countries» [12].

Глибока майнова диференціація відбивається у масовій свідомості низьким рівнем задоволення життям, невпевненістю у завтрашньому дні. Обидві країни мають статус «нешчасливих».

Таблиця 4

Індекси задоволення життям та ранг Росії й України (чим вищий індекс – тим ранг кращий) [13]

	Ранг		Задоволення життям		Happy Planet Index	
	2009	2012	2009	2012	2009	2012
Україна	95	100	5,3	5,1	38,1	37,6
Росія	108	122	5,9	5,5	34,5	34,5

Зазначена соціальна ситуація відбувається на тлі політичної напруги та невдоволення. Згідно з щорічною доповіддю «Свобода в світі – 2014» організації Freedom House, Україна визнана частково вільною країною, з статусом вільного Internet та відсутністю свободи преси. Відповідно Росія має статус авторитарної країни, частково вільного Internet та відсутністю свободи преси [14–15].

У підсумку можна зазначити, що з часів одержання незалежності у двох країнах даної статті посилювалась диференціація населення на багатих та бідних, із тенденціями зростання авторитаризму, знищенням свободи слова та зниженням задоволення життям населення країн.

Список використаних джерел

1. Poverty and Inequality Database. – Режим доступа: <http://databank.worldbank.org/data/views/variableselection/selectvariables.aspx?source=poverty-and-inequality-database#>
2. «Кривая Лоренца» и «коэффициент Джини». – Режим доступа: http://economics.wideworld.ru/macroeconomics/regulation_mechanism/market_incomings/2/
3. Коэффициент Джини (индекс концентрации доходов). – Режим доступа: http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/urov/urov_32g.htm
4. Обстеження умов життя домашніх господарств: «Витрати і ресурси домогосподарств України». – Режим доступа: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2013/sb/07_13/zb_vrd_12.zip
5. Украина – Коэффициент Джини. – Режим доступа: <http://knoema.ru/atlas/Украина/Коэффициент-Джини>
6. Щерба Х.І. Розподіл доходів населення України та декомпозиція коефіцієнта Джині / Х.І. Щерба // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: [збірник наукових праць]. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – С.368–373.
7. Методологічні пояснення. – Режим доступа: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/StatInfo/Poiasn/dompoasn.htm>
8. Распределение общего объема денежных доходов населения. – Режим доступа: http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/urov/urov_32g.htm
9. Диференціація життєвого рівня населення. – Режим доступа: http://www.zt.ukrstat.gov.ua/StatInfo/Dom/dom_5.htm
10. The Wealth Report 2014. – Режим доступа: <http://resources.knightfrank.com/GetResearchResource.aspx?versionid=2227&type>
11. The Wealth Report 2013. – Режим доступа: <http://resources.knightfrank.com/GetResearchResource.aspx?versionid=1699&type>
12. Global Wealth Report 2013. – Режим доступа: https://www.allianz.com/v_1380187782000/media/economic_research/publications/specials/en/AGWR2013e.pdf
13. Happy Planet Index Rank Order. – Режим доступа: <http://stats.wikiprogress.org/modalexports.aspx?exporttype=excel&SubSessionId=ffd96385-aab4-4b8d-a4ed-53ee76e5a523&Random=0.4765798947773874>
14. Ukraine. – Режим доступа: <http://freedomhouse.org/country/ukraine>
15. Russia. – Режим доступа: <http://freedomhouse.org/country/russia>

References

1. Poverty and Inequality Database. – Режим доступа: <http://databank.worldbank.org/data/views/variableselection/selectvariables.aspx?source=poverty-and-inequality-database#>
2. «Kryvaya Lorentsa» i «koeffytsyent Dzhyny». – Режим доступа: http://economics.wideworld.ru/macroeconomics/regulation_mechanism/market_incomings/2/
3. Koeffytsyent Dzhyny (indeks kontsentratsiy dohodov). – Режим доступа: http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/urov/urov_32g.htm
4. Obstezhennya umov zhyttya domashnikh gospodarstv: «Vytraty i resursy domohosudarstv Ukrayiny». – Режим доступа: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2013/sb/07_13/zb_vrd_12.zip
5. Ukrayna – Koeffytsyent Dzhyny. – Режим доступа: <http://knoema.ru/atlas/Ukrayna/Koeffytsyent-Dzhyny>
6. Shcherba Kh.I. Rozpodil dokhodiv naseleynna Ukrayiny ta dekompozitsiya koefitsiyenta Dzhyni / Kh.I. Shcherba // Menedzhment ta pidpryemnytstvo v Ukrayini: etapy stanovlennya i problemy rozvytku: [zbirnyk naukovykh prats']. – L'viv: Vydavnytstvo L'vivs'koyi politekhniki, 2013. – S.368–373.
7. Metodolohichni poyasnennya. – Режим доступа: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/StatInfo/Poiasn/dompoasn.htm>
8. Raspredelenye obshcheho ob'yema denezhnykh dokhodov naselenyya. – Режим доступа: http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/urov/urov_32g.htm
9. Dyferentsiatsiya zhyttyevoho rivnyia naseleynna. – Режим доступа: http://www.zt.ukrstat.gov.ua/StatInfo/Dom/dom_5.htm
10. The Wealth Report 2014. – Режим доступа: <http://resources.knightfrank.com/GetResearchResource.aspx?versionid=2227&type>
11. The Wealth Report 2013. – Режим доступа:

<http://resources.knightfrank.com/GetResearchResource.aspx?versionid=1699&type>

12. Global Wealth Report 2013. – Режим доступа: https://www.allianz.com/v_1380187782000/media/economic_research/publications/specials/en/AGWR2013e.pdf
13. Happy Planet Index Rank Order. – Режим доступа: <http://stats.wikiprogress.org/modalexports.aspx?exporttype=excel&SubSessionId=ffd96385-aab4-4b8d-a4ed-53ee76e5a523&Random=0.4765798947773874>
14. Ukraine. – Режим доступа: <http://freedomhouse.org/country/ukraine>
15. Russia. – Режим доступа: <http://freedomhouse.org/country/russia>

Korolevska A.V., Ph.D. in Political Science, Associate Professor of International Information and country studies of Khmelnytsky National University (Ukraine, Khmelnytsky), savaga76@gmail.com

Some characteristics of economic differentiation of the population in Russia and Ukraine

The article discusses the characteristics that determine the presence of division of the population of Ukraine and Russia on the poor and the rich. As these characteristics are used wealth level people a day, the rate of Ginny, the decile ratio of funds, the number of millionaires and billionaires indices satisfying life.

Keywords: Ukraine, Russia, separation of the population, poor, rich.

Королевская А.В., кандидат политических наук, доцент кафедры международной информации и страноведения, Хмельницкий национальный университет (Украина, Хмельницкий), savaga76@gmail.com

Некоторые характеристики экономического размежевания населения в России и Украине

Рассматриваются характеристики, определяющие наличие разделения населения Украины и России на бедных и богатых. В качестве таких характеристик используются уровень благосостояния населения в день, коэффициент Джини, децильный коэффициент фондов, количество миллионеров и миллиардеров, индексы удовлетворенности жизнью.

Ключевые слова: Украина, Россия, разграничения населения, бедные, богатые.